

Český Fair Trade Institut z. s.

Francouzská 6167/5,

Ostrava-Poruba, Česká republika

IČ: 109 23 471,

Zapsaný u Krajského soudu v Ostravě Oddíl L vložka 19779

Ministerstvo spravedlnosti České republiky

Vyšehradská 16,

Praha 2, Česká republika

128 10

Návrh na diskuzi v oblasti vězeňství

Dokončení resocializace odsouzených osob a začlenění zpět do společnosti, týkající se převážně prvo-vězněných osob (nikoli však výhradně) a to v přímé souvislosti s institutem podmíněného propuštění a kladného posouzení návrhu na propuštění ze strany nezávislého soudu.

Obsah problematiky

- Úvod
- Pracovní uplatnění po výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „VTOS“)
- Předlužení odsouzených osob
- Nedostatky ochrany odsouzených osob
- Závěrečný návrh
- Polemická otázka spravedlnosti / nespravedlnosti návrhu

Úvod

Při resocializaci prvo-vězněných osob existuje nejvyšší míra očekávání vedení řádného života, a proto jsou tyto osoby v drtivé většině propouštěné na svobodu za využití institutu podmíněného propuštění.

Bez ohledu na splnění formálních, zákonných i faktických podmínek pro kladné vyřízení žádosti odsouzené osoby o podmíněné propuštění, nastává u těchto osob velmi nepříjemný střet s realitou civilního života.

Motivace prvo-vězných osob k vedení řádného života je prokazatelně vyšší, než-li u recidivistů, kteří však, což nelze opomenout, vyvstávají právě z prvo-vězných osob, kterým se započatá resocializace ve VTOS nepodařila zdárně dokončit.

Tato motivace je v úvodu propuštění odsouzené osoby umocněna samotným procesem řízení o podmíněném propuštění, kdy prvo-vězněné osoby zažívají, po zkušenostech s trestní odpovědností za své činy, novou euforii z pozitivních podnětů, které vnímají z úst předsedy senátu, případně státního zástupce a zaměstnanců vězeňské služby, či z listinných podkladů týkajících se písemného hodnocení odsouzené osoby ze strany konkrétní věznice v níž odsouzená osoba svůj trest, z určité části před podmíněným propuštěním, vykonala.

Všichni zástupci justice a vězeňské služby se ztotožňují s bezproblémovým přístupem odsouzené osoby k samotnému VTOS, případným ztotožněním se s vinou a trestem plynoucích z výroku rozsudku a všech pozitivních důsledků plynoucích z dosavadního výkonu trestu, který na odsouzenou osobu po určitou dobu působil. Což je pro prvo-vězněnou osobu velmi významným okamžikem ve vnímání sebe sama a to v důsledku jakési důvěry společnosti, která je v případě kladného posouzení žádosti o podmíněné propuštění, vkládána v odsouzenou osobu.

Pracovní uplatnění propuštěných odsouzených osob

Skutečnost, že osoby s trestní minulostí jsou znevýhodněny v rámci pracovního uplatnění, není potřeba nikterak dalekosáhle opakovat, tento jev plyne z dobrovolnosti a práva zaměstnavatelů, se rozhodnout, jaký typ uchazečů upřednostní v rámci svého podnikání. Samozřejmě existují neziskové organizace, spolky a jiná uskupení, která se snaží zajišťovat nejen teoretickou osvětu, ale také reálnou pomoc při navazování pracovních vztahů mezi bývalou odsouzenou osobou a zaměstnavatelem. Jsou v této činnosti více, či méně úspěšní.

Předlužení propuštěných odsouzených osob

Podstatnějším a závažnějším problémem není neochota, či neschopnost bývalých odsouzených osob vykonávat pracovní činnost, ale faktické negativní důsledky, se kterými se potýkají od okamžiku, kdy se začlení do běžného, sociálního, zdravotního, komerčního života společnosti jako celku, ovšem v důsledku toho se rozběhne zacyklený postup umořování závazků dlužníka ve vztahu ke všem státním i soukromým subjektům.

Fatální důsledek pro bývalou odsouzenou osobu spočívá v tom, že si je vědoma toho, že v nejbližších 30 až 60 dnech a to v závislosti na rychlosti procesů, přijde okamžiky, kdy finanční výdělek plynoucí ze zcela legální pracovní činnosti a odpovídající požadavkům vedení řádného života, paralyzuje kratší, či

delší řada věřitelů, kteří mají samozřejmě zákonné právo vymáhat své pohledávky, plynoucí z občanského zákoníku.

Nedostatečná ochrana propuštěných odsouzených osob

V rámci snahy o dokončení resocializace odsouzených osob tedy panuje kontra-produktivní činnost státního aparátu, který se na jednu stranu snaží začlenit zpět do společnosti prvo-vězněného (potažmo všechny) bývalé odsouzené osoby, u kterých je předpoklad, že by mohly vést řádný život, což je jednou z obligatorních podmínek při projednávání podmíněného propuštění, ovšem na druhou stranu staví systém bývalé odsouzené osoby do situace, kdy veškerá předchozí snaha o získání legálního příjmu ve formě pracovní-právního vztahu (ať již z vlastní iniciativy, či ve spolupráci se státní správou, samosprávou nebo neziskovými organizacemi), přijde v rozmezí 30-60 dnů vniveč, když finanční situace bývalé odsouzené osoby se rapidně zhorší a to mimo jiné z příčin výše uvedených.

Stát samozřejmě nabízí možnost určité míry ochrany dlužníků ve formě insolventního řízení a návrhu na oddlužení, nicméně tento proces je nedokonalý hned z několika důvodů:

- Samotné podání návrhu je sice pro bývalé odsouzené zcela zdarma, pokud využijí služeb neziskových organizací, které jsou k těmto úkonům oprávněny, ovšem taková spolupráce (případně podmínky spolupráce) jsou přímě navázány na prokázání pracovní-právního vztahu na hlavní pracovní poměr. Tedy na časové ose, je nejprve nutné, aby bývalá odsouzená osoba měla zajištěnu práci na hlavní pracovní poměr a až následně začnou přípravy a samotné podání návrhu na oddlužení.
- Samotné insolvenční řízení je velmi zdoluhavý proces, kterému předchází mnohé formální i zákonné požadavky.
- Neexistuje žádná ochranná lhůta pro finanční příjmy bývalé odsouzené osoby mezi podáním návrhu na oddlužení a samotným rozhodnutím soudu.
- Omezení aplikace oddlužení na náhrady způsobených škod z trestné činnosti a podnikání souvisejícího s trestnou činností

Stát nyní také zvažuje / schvaluje možnost chráněného bankovního účtu pro všechny dlužníky, včetně bývalých odsouzených osob.

- Což je vstřícný krok státu, přinejmenším k teoretickému začlenění dlužníka do systému, který tak alespoň z části bude mít kontrolu nad nedočkavými věřiteli. Ovšem v důsledku budou chráněny finanční prostředky dlužníka, již po provedených srážkách ze mzdy/platu, či jiných forem vyplývajících z výkonu rozhodnutí.

Důvod, proč je výše uvedený proces nedostatečný je ten, že v případě kdy bývalá odsouzená osoba učiní všechny kroky, které stanoví nejen zákon, ale i poskytovatelé služeb v oblasti oddlužení, již bude v mnohých případech kontaktován zaměstnavatel bývalé odsouzené osoby, aby formou srážek ze mzdy/platu zaměstnance, započal umořovat závazky zaměstnance. Tedy dřív, než-li získá bývalá odsouzená formou kladného posouzení žádosti o oddlužení zpět alespoň část finančních prostředků (domnívám se, že je to 1/3) z původně stanovené srážky ze mzdy/platu, bude již bývalá odsouzená osoba bez výrazné části finančních prostředků plynoucích z legálního zaměstnání.

Negativní důsledek z toho plynoucí je, že již v úvodu zvažování možností ze strany bývalé odsouzené osoby, dojde k racionálnímu posuzování a následného vyhodnocování, zda-li je pro něj / ji přijatelné, (nikoli z etických, společenských, morálních důvodů, ale naopak z důvodu zcela odlišných a to jednoznačně existenčních) se touto legální formou vrátit zpět do systémů společnosti, když může očekávat velmi citelný zásah do finanční stability a to ve velmi krátké době. V drtivé většině těchto úvah zvítězí vlastní pud sebezáchovy před morálními, společenskými normami. Což v konečném důsledku znamená, že bývalá odsouzená osoba zvolí:

- Návrat k trestné činnosti (tedy nežádoucí recidivou)
- Návrat k ilegální práci (v šedé ekonomice)

Rozhodnutí k návratu k trestné činnosti původně motivované bývalé odsouzené osoby nemusí plynout s neochoty, neschopnosti se začlenit do společnosti, či z nedostatečného působení přímého VTOS, ale z důvodů mimo jiné výše uvedených, které mají zásadní vliv na existenční potřeby bývalé odsouzené osoby, kdy podstoupení tohoto rizika může, ale také nemusí pramenit z obavy o vlastní existenci.

Rozhodnutí k ilegální práci v šedé ekonomice původně motivované bývalé odsouzené osoby je alternativou, méně závažnou pro bývalou odsouzenou osobu, ale stejně závažnou pro společnost. Ovšem faktické důsledky, které se dříve, či později dostaví, povedou pouze k oddálení návratu k trestné činnosti. Tento důvod je jediný, ovšem zcela zásadní:

- Zaměstnavatelé zneužívají a využívají postavení takovýchto zaměstnanců k vlastnímu obohacení, kdy v drtivé většině případů dochází k neplacení mzdy, proti které neexistuje zákonná obrana zaměstnance, poněvadž neexistuje žádný právní vztah mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem.

Závěrečný návrh

Máme zato, že by mohl vzniknout prostor pro diskuzi na téma stanovení tzv. „inkubační doby“ mezi návratem na svobodu prvo-vězněných osob, či osob více-krát vězněných, které však musí být po

uvážení soudu propuštěny na základě využití institutu podmíněného propuštění a počátkem umořování závazků bývalých odsouzených osob ve vztahu k věřitelům ze státního i soukromého sektoru.

Tato inkubační doba by byla stanovena v rozsahu a v závislosti na délce doposud vykonaného trestu a tedy nutnosti aklimatizovat se v civilním životě. Ovšem neměla by být kratší, než-li 6 měsíců a delší, než-li 12 měsíců.

Z praxe je známo, že i těm nejschopnějším bývalým odsouzeným osobám, které strávily ve VTOS více, než 4 roky a které musely vytvořit vlastní pracovní pozici, trvalo přibližně rok, než-li stabilizovaly svou finanční situaci, která má následně pozitivní dopad na všechny ostatní oblasti života.

Tudíž pro bývalé odsouzené osoby, které mohou využít již existujících pracovních pozic s nižší mírou odborných znalostí, by měla být inkubační doba 6-12 měsíců dostatečnou dobou pro stabilizaci vlastní finanční situace, která by byla průměrně závislá na proces insolvenčního řízení a postupného a definitivního umoření alespoň významné části svých závazků nevyplyvajících ze spáchané trestné činnosti prostřednictvím oddlužení. Bez náznaku znevažování kompetencí jakékoli bývalé odsouzené osoby, není nutné vymezovat další závazky, na které se oddlužení nevztahuje, plynoucí například z podnikání, kdy drtivá většina odsouzených osob nedisponuje znalostmi, schopnostmi, kompetencemi k tomu, aby mohli započít podnikatelskou činnost. A stejně tak je samozřejmé zmínit neaplikovatelnost oddlužení na náhrady způsobené škody v důsledku trestné činnosti.

Polemická otázka spravedlnosti / nespravedlnosti návrhu:

Je zcela logické, že zde budou padat námitky typu, že je to nerovný vztah mezi „civilním dlužníkem“ a „odsouzeným dlužníkem“. Ovšem je nutné se na situaci zaměřit optikou vyššího spektra, kdy recidiva v rámci vězeňství české republiky je jednou z nejvyšších v Evropě a možná i na celém Světě, společenská škodlivost trestných činů je vázána na závažnost páchané trestné činnosti. A každá odsouzená osoba za tzv. recidivu, byla původně osobou prvo-vězněnou. Tedy zaměřit se na prostor mezi prvo-vězněnou osobou a recidivistou, by mohlo a mělo snížit % podíl na nově vznikajících recidivistech, což by v důsledku znamenalo významné finanční úspory pro státní rozpočet v rámci nákladů na vězněné osoby a stejně tak by to mělo v důsledku znamenat příjem pro státní rozpočet, který poplyne z každé jedné bývalé prvo-vězněné osoby, kterou se podařilo začlenit a ochránit před recidivou.

Za Český Fair Trade Institut z. s.

Zpracoval

Český Fair Trade Institut z. s., Francouzská 6167/5, Ostrava-Poruba, IČ: 109 23 471, Zapsaný u Krajského soudu v Ostravě
Oddíl L vložka 19779, www.cfti.cz, info@cfti.cz, Dokument je chráněn zákonem č. 121/2000 Sb., autorský zákon.

Jakub Wojčik

Zakladatel